

Сюжетно-рольова гра як чинник формування позитивних взаємовідносин дітей старшого дошкільного віку

Сюжетно-рольова гра грає провідну роль у формуванні позитивних взаємовідносин дітей та формуванні позитивних морально-етичних якостей особистості старшого дошкільного віку. У процесі сюжетно-рольових ігор створюються умови для подальшого зміцнення моральних уявлень, почуттів, якостей дітей, які формувалися в побуті. Спільна ігрова діяльність стимулює розвиток організованості і відповідальності кожної дитини: потрібно вибрати місце для гри, зробити атрибути, правильно розподілити ролі. У грі закріплюється вміння вести себе так, як це прийнято: подати стілець ввійшов, подякувати за послугу і т.д.

Вже три- чотирирічні діти починають розуміти і засвоювати такі правила: не кидати іграшки, класти їх на місце, не вихоплювати іграшку у товариша, а попросити. У старшій групі при систематичній роботі з дітьми ці навички стійкі. Більш того, в цьому віці діти здатні контролювати свої дії, підвищуючи тим самим вимоги до самого себе. З цією метою корисно проводити короточасні колективні бесіди з дітьми: «Чи все в нашому ігровому куточку в нормі», «Як ми граємо».

У грі проявляються такі вольові якості, як відповідальність, цілеспрямованість, наполегливість і завзятість у подоланні труднощів. Дитина шести років вміє поставити перед собою мету - самостійно підібрати матеріал, терпляче довести розпочату справу до кінця. Гра хороша тоді, коли діти самі її організують, вміють керувати, підкорятися, надавати допомогу. Як і раніше улюбленими залишаються у дітей старшої групи гри в сім'ю, в дитячий сад, у лікарню. У них хлопці відображають різні відносини, які характеризуються любов'ю, гуманізмом, тут формуються такі якості, як доброта, турботливість.

В іграх з ляльками типу «День народження ляльки», «Прихід гостей» ефективно виховання гостинності, чуйності, доброзичливості. Педагог, включаючись в гру, показує приклад привітною зустрічі гостей, вміння їх пригостити. Корисно в гру включати ляльку-немовляти, супроводжуючи його поява бесідою про те, як за ним доглядати. Це сприяє вихованню ніжності, дбайливого ставлення до маленьких і слабких.

У сюжетно-рольових іграх можливе зближення великих груп дітей, що створює умови для розвитку колективних взаємин. Керуючи сюжетно-рольовою грою дітей старшої групи, педагог вирішує наступні завдання:

- Виховання бажання і вміння спільно грати;
- Виховання навичок колективної гри (вміння домовлятися, розподіляти ролі та іграшки, радіти успіхам товариша);
- Виховання доброзичливого ставлення до людей, бажання і готовності зробити їм корисне і приємне. При цьому вчить дітей намічати тему гри (у що будемо грати), спільно виробляти певні дії, не заважати, а допомагати один одному, самостійно і справедливо вирішувати конфлікти, що виникають.

Діти мають узагальнені і диференційовані уявлення тільки в тому випадку, якщо вони раніше осмислять конкретні вчинки. Тому педагог повинен залучати дитину до самостійного аналізу відносин з однолітками, різних конфліктних ситуацій, які виникають в житті самих дітей.

Бесіди вихователя з дітьми, в яких використовуються створені в грі ситуації, формують у дітей уявлення про чесне, справедливе ставлення один до одного. Колективні, злагоджені відносини між великими групами грають утворюються тоді, коли з'являється реальна потреба надати допомогу іншому, можливість діяти в загальних інтересах. Таким чином, гра створює ситуації, в яких є реальна потреба взаємовиручки, залежності один від одного. Систематичне пропозицію дитині таких доручень у грі, які можуть принести користь іншим дітям, підвищує відповідальність дитини, створює дружню атмосферу в групі, передумови до подолання негативних рис поведінки.

Формування правильних взаємин включає розвиток організаторських умінь дітей, ініціативи, елементарного вміння керувати і підкорятися.

Діти старшої групи мають дуже туманне уявлення про права та обов'язки організатора. Вихователь вчить дітей прийомів організації в грі, допомагає кожному вирішувати певні організаторські завдання: спільно домовлятися про гру, справедливо вирішувати спори, у важких випадках звертатися до педагога. «Потрібно поважати один одного, вислуховувати думку товариша», - каже вихователь.

У процесі розвитку організаторських умінь діти проявляють себе по-різному: одні не впевнені в собі, воліють індивідуальні ігри, малоактивні, інші активні, захоплюються, досить відповідальні, але не вміють і не люблять підкорятися, з працею поступаються головні ролі в грі, треті - визнані організатори, ватажки, грають цікаво, вони наполегливі, хоча нетерплячі, уперті, частіше інших вступають у конфлікти.

Ці особливості вимагають індивідуальних прийомів виховання, щоб всі діти могли організувати гру, були лояльнішими, поступливими, терплячими, що поважають чужу ініціативу.

У сюжетно-рольовій грі яскравіше видно реальні взаємини дітей, тому тут формування організаторських умінь найбільш ефективно, крім того, створюються можливості для поступового їх ускладнення. Перш за все, в умінні створювати умови для гри (місце, матеріал), розподіляти ролі, підкорятися тому, хто виконує головну роль, приймати бажаних, рахуватися з можливостями дітей, в умінні будувати і вести гру. Але слід пам'ятати, що старші дошкільники ще не завжди самі можуть придумати сюжет гри, тривалий час розвивати його. Тому вихователь допомагає урізноманітнити гру, включати в неї нові сюжетні лінії і нових дійових осіб. Таким чином, створюється великий колектив, який об'єднує хлопців, зайнятих різними справами. І в кожній групі дітей свій організатор.

Чим складніше гра, тим складніше в ній складаються взаємини дітей і яскравіше виступають вміння домовлятися, самостійно і справедливо

вирішувати конфлікти, бути цілеспрямованими і дружними, тобто ті якості, без яких неможливий розвиток організаторських здібностей.

Успіх виховання різних моральних якостей - в систематичності, можливе використання будь-якої педагогічної ситуації.

Однак слід постійно мати на увазі, що керівництво рольовими іграми дітей не повинне перетворюватися на «натаскування», коли вихователь не тільки нав'язує тему, сюжет гри, але і дає готових рецептів поведінки. Керуючи грою, потрібно вирішувати і розвиваючи, і виховують завдання.

Методи і прийоми керівництва сюжетно-рольової гри дітей старшого дошкільного віку

Методи і прийоми, що сприяють збагаченню змісту гри:

- Виконання вихователем головній ролі;
- Індивідуальна гра вихователя з дитиною, при цьому вихователь виконує головну роль;
- Внесення образних іграшок ;
- Прийом паралельної гри;
- Прийом рольової гри з продовженням (Н. Палагіна);
- Активізує спілкування дорослого з дітьми в процесі їхньої гри, спрямоване на пробудження і самостійне застосування дітьми нових способів вирішення ігрової задачі, на відображення в грі нових сторін життя ;
- Гра в телефон ;
- Обігрування з допомогою ляльок сюжетів життя в дитячому садку;
- Розігрування з дітьми уявних ситуацій.

Методи і прийоми, що сприяють регулюванню ігрових взаємин:

- Ігри, що полегшують адаптацію («приходьте до мене в гості»);
  - Участь вихователя в грі (головна роль);
  - Використання многоперсонажного сюжету (2 лікаря, 2 шофера);
  - Внесення лялькового персонажа, постановка правил поведінки від його особи;
  - Створення різновікових ігрових тріад.
- Опосередковані прийоми керівництва:
- Оновлення ігрових куточків (внесення предметів-замінників, використання ігрових модулів);
  - Зміна ігрового середовища;
  - Спостереження, екскурсії;
  - Створення уявної ситуації: пояснення по уявному радіо чи телевізора про відкриття нових «лікарень», «магазинів».